

Hirudoterapiye Bağlı Gelişen Bilateral Hemartroz: Olgu Sunumu

Bilateral Hemarthrosis due to Hirudotherapy: Case Report

Havva Şahin Kavaklı, Fatih Tanrıverdi

Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Ankara

ABSTRACT

Introduction: Treatment with leeches known as hirudotherapy in Latin language. Although it has been obtained popularity recently, it has been used since ancient times.

Case report: A 64-year-old woman presented to our emergency service with bilateral knee pain and swelling. The patient has been used coumadine, and because of pain she has been applied leeches bilateral her knees. After emergency management, because of unstopped lokalised bleeding on knees and hemarthrosis, the patient was hospitalised in hematology clinic. After treatment, the patient was discharged without any complication.

Conclusion: Although hirudotherapy is natural treatment method, it has certain complications includes also bleeding diathesis. Previous to application of hirudotherapy, patient should be evaluated carefully and should be ask about drugs received and present diseases.

Key words: Hirudotherapy, Bleeding, Coumadine

ÖZET

Giriş: Latince ismi hirudoterapi olan sülüklerle tedavi son yıllarda tekrar popülerite kazanmış olmasına rağmen eski çağlardan beri kullanılmaktadır.

Olgu Sunumu: 64 yaşında bayan hasta dizlerinde ağrı ve şişlik nedeniyle acil servisimize başvurdu. Kumadin tedavisi almakta olan hasta, ağrıları nedeniyle her iki dizine sülük uygulamıştı. Her iki diz bölgesinde lokalize durdurulamayan kanama ve hemartroz saptanan hasta acil yaklaşım sonrası yatırılarak tedavi edildi. Herhangi bir komplikasyon gelişmeyen hasta tedavi sonrası taburcu edildi.

Sonuç: Hirudoterapi doğal bir tedavi metodu olmasına karşın, kanama diatezini de içeren bazı komplikasyonları vardır. Uygulama öncesi hasta dikkatlice değerlendirilmeli, aldığı ilaçlar ve mevcut hastalıkları sorgulanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Hirudoterapi, Kanama, Kumadin

İletişim Adresi ve Sorumlu Yazar:

Havva Şahin KAVAKLI

Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servis Bilkent 06800 Ankara-Türkiye

E-mail: hasan.kavakli@isbank.net.tr

Telefon: 0 532 784 02 25

Başvuru Tarihi: 03.11.2009

Kabul Tarihi: 23.11.2009

GİRİŞ

Hirudoterapi eski çağlardan beri bilinen, günümüzde de kullanımda olan bir tedavi şeklidir ^(1,2). Çoğu ülke hirudoterapiyi bir tedavi metodu olarak onaylamıştır. Ancak bu tedaviyle ilişkili uzun süren kanama, anemi, enfeksiyon ve allerjik yan etkilerin olduğu bilinmektedir. Biz bu yazıda kendisi dizlerindeki ağrı nedeniyle sülük tedavisi uygulayan, ancak kumadin kullanmakta olan bir hastada gelişen durdurulamayan kanama ve bilateral hemartroz olgusunu tartışmak istedik.

OLGU

64 yaşında bayan hasta her iki dizde şişlik ve aşırı kanama nedeniyle acil servise getirildi. Hastanın kumadin kullanmakta olduğu ve dizlerindeki ağrının geçmesi için her iki dizine sülük uyguladıktan sonra her iki dizde uygulamanın yapıldığı yerden kanaması olması ve bunun kontrol edilememesi sebebiyle getirildiği öğrenildi.

Fizik muayenede genel durumu iyi, oryante ve koopere idi. Kan basıncı 100/70 mmHg, kalp hızı 85/dakika, solunum sayısı 18/dakika ve vücut ısısı 36,4 °C olarak ölçüldü. Hastada bilateral büyük boyutlarda hemartroz olduğu görüldü. Sülük ısırığı olan yerde sızma tarzında kanama devam ediyordu, ekimoz ve şişlik vardı. Hastanın bunlar dışında ilk gelişte fizik muayenesi normal özelliklerdeydi. Hastanın gelişinde PT:24,7 sn ve aPTT:32,7 sn ve INR:2,2 olarak ölçüldü. Hemoglobin 11.6 ve hematokrit 35.2 olarak ölçüldü. Sülük ısırığı olan dizdeki yara yerleri antiseptik solüsyonla temizlenip gazlı bezle kapatıldı. Hastanın baskılı pansumana rağmen kanamasının durmaması ve acil serviste takibi sırasında hipotansiyon gelişmesi üzerine iki ünite taze donmuş plazma verildi. Ancak hastanın hemogram değerlerinde eritrosit süspansiyonu vermeyi gerektirecek bir düşme izlenmedi. Dizlerdeki kanamasının tam olarak kontrol altına alınamaması ve genel durumundaki bozukluk nedeniyle hematoloji kliniğince yatarak tedavisi gerçekleştirildi, klinik tablosu düzelen hasta şifa ile taburcu edildi.

TARTIŞMA

Hirudoterapi halk arasında kronik ağrılar nedeniyle lokal yapıştırılarak kan çekme metoduyla kullanılmaktadır. Tıbbi uygulamalarda ise hirudoterapi giderek artan şekilde medikal ve cerrahi hastalıkların tedavisinde ve sonuçlarının iyileştirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Modern hirudoterapi eski çağlarda kullanılan sülük tedavisinden farklıdır. Çünkü günümüzde hirudoterapi özel biyofaktörlerin varlığında izole ortamlarda yetiştirilen sülükler yoluyla uygulanmaktadır. Ayrıca bir sülüğün bir kez kullanılması nedeniyle enfeksiyon taşıma ihtimali azalmaktadır.

Hirudoterapinin venöz konjesyonu azaltması nedeniyle plastik ve rekonstrüktif cerrahide tedavi sonuçlarını iyileştirdiği belirtilir ⁽³⁾. Vasküler orjinli periferik kohleavestibüler hastalıkta yararlı olduğu düşünülür ⁽⁴⁾. Özellikle yaşlı hastaların osteoartrite bağlı kronik ağrılarında tamamlayıcı tedavi olarak faydalı olabilir ^(5,6). Geriatrik hastalarda kronik

ağrı ciddi bir problemdir. Geleneksel non steroid ilaçlarla ya da opioidlerle yapılan tedavilerin ciddi yan etkileri vardır. Hirudoterapinin koroner kalp hastalığında lipid düzeylerine olumlu etkileri olabilir, ancak yaşlı hastalarda dikkatli davranılmalıdır ⁽⁷⁾. Yapılan bir çalışmada sülük tedavisi ile SLE hastalarında böbrek bozukluğunun daha iyiye gittiği gösterilmiştir.

Sülükler kendi ağırlıklarının 10 katına yakın kan çekebilme özelliğine sahiptir. Uzamış kanama ve aşırı kan kaybına bağlı ölümler bildirilmiştir. Saatlerce süren kanamaların nedeni olabilir. Sülük salgısı pıhtılaşma sürecinde etkili trombini inhibe eden hirudin içerir. Ayrıca salgıladığı histamin benzeri maddeler kapiller damarların kapanmasını engelleyerek devamlı kanamalara neden olabilirler. Kollajen platelet etkileşimiyle birlikte sülüklerin kan çekme sırasında salgılanan proteaz ve diğer enzimlerle damar duvarında yaptıkları değişiklikler kanamanın uzamasına neden olabilirler.

Sülüklerin ısırıldığı yerdeki yaralar sekelsiz iyileşir. Sülük ısırıldığı yerden zorla kaldırılmamalı, sirke ya da salin solüsyonu ile uygun şekilde uzaklaştırılmalı, aksi takdirde komplikasyon gelişebilir ⁽⁸⁾. Israrlı kanamada trombin solüsyonunda ıslatılmış gazlı bez uygulanabilir, ancak elimizde mevcut olmadığı için bizim hastamıza lokal tedavi olarak sıkı bandaj uygulamakla yetinildi.

Hirudoterapi sırasında, uzun süren kanamaların yanı sıra anemi, allerji ve anafaksi açısından uyanık olmak gerekir. Yine bu tedavi sonrasında trombotik mikroanjyopati ve böbrek yetmezliği gelişen olgular da bildirilmiştir. Ayrıca genellikle lokalize apse ve sellülit olarak presente olan enfeksiyonlar da hirudoterapinin en kaygı verici komplikasyonlarını oluşturur. ^(9,10) Sülük tedavisine bağlı dökümanite edilen komplikasyonlarda % 2.4-20 arasında değişen oranlarda enfeksiyon gelişme oranı bildirilmektedir. Bu nedenle uygulama yerinin bakımı titizlikle yapılmalı ve uygun antibiyotik kullanımı değerlendirmeye alınmalıdır.

SONUÇ

Bize göre hirudoterapi tamamlayıcı tıbbi bir tedavi metodu olarak ele alınmalı, yararları göz ardı edilmemeli, ancak bu alanda bilimsel altyapı mutlaka oluşturulmalıdır. Hirudoterapinin endikasyon ve kontrendikasyonları yapılacak bilimsel çalışmalarla netleştirilmelidir. Hirudoterapi uygulanacak hastalar kanamayı artıran ilaç kullanmıyor olmalı, pıhtılaşmaya engel bir hastalığı bulunmamalı ve vücudunda aktif bir kanama odağı olmamalıdır. Ayrıca kumadin kullanan hastalara kanamaya artan meyil nedeniyle hangi işlemlerden, hangi madde ve ilaçlardan kaçınmaları gerektiğini detaylı olarak vurgulamak gerekir.

KAYNAKLAR

1. Munshi Y, Ara I, Rafique H, Ahmad Z. Leeching in the history--a review. *Pak J Biol Sci.* 2008;11:1650-3.
2. Papavramidou N, Christopoulou-Aletra H. Medicinal use of leeches in the texts of ancient Greek, Roman and early Byzantine writers. *Intern Med J.* 2009;39:624-7.
3. Yantis MA, O'Toole KN, Ring P. Leech therapy. *Am J Nurs.* 2009;109:36-42.
4. Morozova SV, Aksenova OV. Hirudotherapy in the treatment of peripheral cochleovestibular disorders of vascular origin. *Vestn Otorinolaringol.* 2009;4:51-3.
5. Teut M, Warning A. Leeches, phytotherapy and physiotherapy in osteo-arthritis of the knee--a geriatric case study. *Forsch Komplementmed.* 2008;15:269-72.
6. Michalsen A, Lüdtke R, Cesur O, Afra D, Musial F, Baecker M, et al. Effectiveness of leech therapy in women with symptomatic arthrosis of the first carpometacarpal joint: a randomized controlled trial. *Pain.* 2008;137:452-9.
7. Sviridkina LP, Borovaia EP, Makhneva AV. Hirudotherapy in combined sanatorium-spa treatment of patients with coronary heart disease. *Vopr Kurortol Fizioter Lech Fiz Kult.* 2008;3:12-5.
8. İkizceli İ, Avşaroğulları L, Sözüer E, Yürümez Y, Akdur O. Bleeding due to a medicinal leech bite. *Emerg Med J.* 2005;22:458-460.
9. Etemadi J, Ardalan MR, Motavali R, Tubbs RS, Shoja MM. Thrombotic microangiopathy as a complication of medicinal leech therapy. *South Med J.* 2008;101:845-7.
10. S. Whitaker, D. Izadi, D. W. Oliver, G. Monteath, P. E. Butler. *Hirudo Medicinalis* and the plastic surgeon. *Br J Plast Surg.* 2004;57:348-353.